

Kansallinen metsäohjelma

KMO:n määräaikainen työryhmä:
Yritysten ja alan organisaatioiden tarpeet koulutuksen
kehittämiseksi 2012–2015

Helsinki 2011

Kansallisen metsäohjelman määräaikainen työryhmä
"Yritysten ja alan organisaatioiden tarpeet koulutuksen kehittämiseksi 2012–2015"

Työryhmän kokoonpano

Juha Ojala, MMM (pj.)
Liisa Saarenmaa, MMM (varapj.)
Mika Tammilehto, OKM
Marja Kokkonen, MMM
Ari Eini / Antti Koskimäki, Metsäkeskus
Juha Hakkarainen, MTK
Tapio Hankala, Metsänhoitajaliitto
Simo Jaakkola / Niina Kakoyi, Koneyrittäjät
Esa Korhonen, UPM
Tarmo Mykkänen, OKM
Sixten Sunabacka, TEM
Antro Säilä / Jouni Väkevä, Metsäteollisuus ry.
Matti Karjula, Stora Enso
Jyrki Ketola, METO - Metsäalan Asiantuntijat ry
Pekka Kopra, Versowood
Tuovi Aalto, Hyria koulutus (siht.)

Tehtäväkuvaus

Työryhmän tulee pohtia, miten nykyinen koulutustarjonta vastaa toimialaan kohdistuviin koulutushaasteisiin. Arvioinnin perusteella työryhmä ehdottaa kiireellisimpiä toimenpiteitä kohdistuen alan koulutuksen rakenteeseen, sisältöön sekä opiskelijamääriin.

KMO:n pysyvä koulutuksen työryhmä jalostaa eteenpäin ja edistää esille nostettujen asioiden ja tavoitteiden toteutumista.

Metsäalan yritysten ja alan organisaatioiden muodostaman työryhmän mukaan koulutuksen strategisiksi tavoitteiksi nimettiin:

- laaja-alaisuus
- huippuosaaminen
- kansainvälisyys.

KESKEISIMMÄT TOIMENPITEET METSÄALAN KOULUTUKSEN KEHITTÄMISEKSI (2012–2015)

Työryhmän linjaukset tavoitteista ja toimenpide-ehdotukset

Työryhmä nosti esille koulutuksen kehittämisen kannalta kolme keskeiseksi tunnistamaansa tavoitetta. Esitykset viedään koulutuksen pysyvään työryhmään pohdittavaksi, konkreettisesti vastuutettavaksi ja edelleen vastuorganisaatioissa toteutettavaksi. Tavoite-esityksille haetaan poliittista taustatukea uuden hallituksen keskeisiltä ministereiltä. Linjaukset ja tavoitteet esitetään otettavaksi huomioon myös KESU:n valmistelussa etenkin kohtien 1 (Koulutusohjelmat ja tutkinnot yritysten ja kasvavan biotalouden tarpeisiin) ja 3 (Työelämän, tutkimuksen ja koulutuksen kohtaamista ja yhteistyötä tiivistettävä) kohdalla.

1 Koulutusohjelmat ja tutkinnot yritysten ja kasvavan biotalouden tarpeisiin

Koulutusrakenteiden ja -ohjelmien muutosherkkyteen, -valmiuksien ja -nopeuden varmistamiseen on kiinnitettävä huomiota siten, että muuttuvan toimintaympäristön osaamistarpeisiin vastataan ajantasaisesti ja tulevaisuuden tarpeita ennakoiden.

Opetuksen sisällön keskeisimmät kehittämisen painopisteet ovat:

- markkinointi- ja liiketoimintaosaaminen
- palveluosaaminen ja vuorovaikutustaidot
- vahva kansainvälinen ote.

Koulutusmäärätarpeita tulee tarkastella opetusohjelmien sisällön ja laadun kanssa yhdessä.

Biotalouteen liittyvien ja toimialaa sivuavien koulutusorganisaatioiden ja -sisältöjen rakenteita tulee kehittää siten, että koettujen esteiden ja rajoitteiden sijaan opintokokonaisuuksia on mahdollista suorittaa innovatiivisesti tarpeiden mukaan eri alojen korkeakoulujen ja yliopistojen tarjonnasta ja päinvastoin, esimerkiksi joustavaa opinto-oikeutta (JOO) hyödyntäen. Tällöin on tärkeää, että opintokokonaisuudet tullaan hyväksymään osaksi tutkintoa ja opintokokonaisuuksien hyväksiluettavuus pitää olla jouhevaa. Eri alojen rajapinnat toimivat luovuuden ja innovatiivisuuden edistäjinä.

Alan yrityksissä ja organisaatioissa koetaan, että koulutusorganisaatioissa ollaan vielä osin kiinni jäykissä ja rajoittavissa rakenteissa. Syitä tilanteeseen löytyy niin organisaatioiden ulko- kuin sisäpuolelta. Luonnonvara-alan koulutusohjelmien kesken yhteistyö jo toimii, mutta enemmän uutta liiketoimintaa arvioidaan syntyvän esim. alkutuotannon, tekniikan ja kaupan koulutusalojen rajapinnassa ja yhteistyönä. Toimialojen koulutusrakenteiden joustavuus houkuttelee ja tarjoaa paremmin edellytyksiä uuden liiketoiminnan kehittämisen. Tampereen AMK nähdään esimerkkinä koulutusohjelmien raja-aidat ylittävistä ratkaisuista, jotka organisaation hallinto on mahdollistanut.

Toimenpide:

Koulutuksen pysyvä työryhmä käynnistää toimenpiteitä toimialojen koulutusrakenteiden joustavuuden edistämiseksi. Hyviä käytänteitä tulee levittää edelleen.

Toimenpide:

Vahvistetaan ja kehitetään tunnistettuja tulevaisuuden painopistealueita, kuten liiketoiminta- ja markkinointiosaaminen, palveluosaaminen ja vuorovaikutustaidot ja kansainvälisyys, osana alan tutkintoja.

Toimenpide:

Vahvistetaan yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen roolia osaamisen ja uusien tuotteiden kaupallistamisessa. Perustetaan tätä varten yksiköitä ja/tai yhtiöitä yliopistojen ja korkeakoulujen yhteyteen. Hyviä esimerkkejä korkeakoulujen ja opiskelijoiden yhteisistä platformeista ovat Aalto Entrepreneurship Society, Design Factory ja Venture Garage.

Toimenpide:

Luodaan tiiviimpi yhteys Helsingin yliopiston metsäalan opetuksen ja Aalto-yliopiston kaupallisen ja teknisen opetuksen ja tutkimuksen välille. Hyvä yhteistyön muoto saattaisi olla esimerkiksi yhteinen, kansainvälinen maisteriohjelma.

Toimenpide:

Päivitetään koulutusmääräselvitys hyödyntäen ja arvioiden uusimpia käytössä olevia laskelmia (mm. VATT, OKM, TEM).

Toimenpide:

Ulkopuolisen tahon toimesta arvioidaan metsäopetusta tarjoavien oppilaitosten nykytila ja tulevaisuuteen suuntautuminen. Metsäalan opetusta keskitetään yksiköihin, joilla arvioinnin mukaan on hyvät mahdollisuudet vastata alueellisesti ja/tai valtakunnallisesti elinkeinoelämän tarpeita.

2 Alan imago ja vetovoimaisuus

Kiinnostava ja kehitysmahdollisuuksia tarjoava ala houkuttelee lahjakkaita opiskelijoita hakeutumaan, valmistumaan ja viemään alaa eteenpäin kansallisesti ja kansainvälisesti.

Työelämässä edellytetään laaja-alaisen koulutuksen tarjoamista ja monipuolista osaamista.

Alan yritysten ja organisaatioiden on itse aktivoitettava vetovoimaisuuden edistämiseen. Alan positiivisen imagon rakentamiseen tulee kaikkien alalla toimivien osallistua. Arjen toimissa pidetään imago mielessä ja otetaan huomioon ihan käytännössä mm. tiedottamisessa.

Alalla on erinomaiset tulevaisuuden mahdollisuudet laajeta perinteisestä metsäteollisuudesta kemian- ja energiateollisuuteen sekä ekosysteemipalveluihin. Biotalousala voi olla menestyvä yhdistelmä uusia ja perinteisiä toimintoja, ja näistä mahdollisuuksista tulee kertoa laajasti.

Muutos- ja murrostilanteessa positiivisen viestin tulisi erityisesti kuulua negatiivisen yli ja toimialaan liittyvää myönteistä viestintää tulee vahvistaa. Alan imagon ja koulutuksen vetovoimaisuuden edistämiseksi on tarpeen löytää oikeat keinot

Alan tulee avautua käymään keskustelua metsäalan kehittämisestä laajasti yli vanhojen, perinteisten toimialarajojen ja etsiä uusia tapoja viestiä. *Metsä puhuu* -kampanja tarvitsee laajaa tukea sekä rinnalle lisää toimenpiteitä.

Toimenpide:

Selvitetään, mistä vetovoimaisuus koostuu ja miten vetovoimaisuuteen voidaan vaikuttaa.

Toimenpide:

Järjestetään yritysten ja julkisen hallinnon johdolle seminaari, jossa keskeisenä teemana on alan imago ja vetovoimaisuus.

Toimenpide:

Bioalan yritykset ja organisaatiot sitoutuvat tarjoamaan säännöllisesti opiskelijoille niin työssäoppimis- ja harjoittelumahdollisuuksia kuin työpaikkoja. Koska myös opettajien tutustuttaminen nykypäivän työelämään on tärkeää, yritykset ja organisaatiot sitoutuvat tarjoamaan sekä peruskoulu- että luokio-opettajille ja oppilaanohjaajille tutustumismahdollisuuksia.

Toimenpide:

Toteutetaan kampanjoita, joilla alan maine tulevaisuuden toimialana saadaan eri-ikäisen suuren yleisön tietoisuuteen, kohteena lapset, nuoret ja aikuiset.

Toimenpide:

Tehostetaan tiedottamista suunnittelemalla ja toteuttamalla uusia toimialat ylittäviä foorumeita, joihin kootaan yhteen myös arjen sankaritarinoita. *Metsä puhuu* -tulevaisuushanketta tuetaan ja rinnalla toteutetaan lisää innovatiivisia toimenpiteitä.

3 Työelämän, tutkimuksen ja koulutuksen kohtaamista ja yhteistyötä tiivistettävä

Yhteistyön tiivistämistarve koskee kaikkia koulutusasteita. Työelämästä, trendeistä ja uusista osaamistarpeista informaation tulee välittyä riittävän ajoissa oppilaitoksiin, jotta aloituspaikkamäärien ennakkoinnissa ja uudelleen arvioinnissa tai suuntaamisessa on mahdollista ottaa tämä tieto huomioon.

Aikuis- ja jatkokoulutusta tulee kehittää edelleen vastaamaan joustavasti työelämän tarpeita.

Suomalaisten asiantuntijoiden osaamista ja määrää tulee vahvistaa kansainvälisillä foorumeilla.

Toimenpide:

Järjestetään seminaari yritysten sekä sidosryhmien ja korkeakoulujen edustajille työelämän ja koulutus- sekä tutkimusyhteistyön tiivistämiseksi ja peilaamiseksi työelämän ja työelämän tarpeiden muutoksia suhteessa koulutusjärjestelmään.

Toimenpide:

Opettajien ajantasaisen ammattitaidon ylläpitäminen turvataan OPH:n resursoimilla säännöllisillä työelämäjaksoilla.

Toimenpide:

Metsäalan yritykset ja organisaatiot tarjoavat uusille alaan tutustuville tai hakeutuville sekä alalla opiskeleville tai opettaville mahdollisuuksia työskennellä alalla hakeutujan taitoja vastaavissa tehtävissä kuten kesätöitä, työssäoppimista, harjoittelua tai olemassa olevien taitojen päivytystä.

Toimenpide:

Kartoitetaan ja levitetään oppilaitosten ja yritysten verkostoitumiseen ja yhteistyön toteuttamiseen liittyviä parhaita käytäntöjä esim. opinnäytetöiden liiketoimintalähtöisyyteen liittyvät kokemukset ja käytännöt.

Toimenpide:

Kehitetään aikuisopiskelijoille väyliä alalle tulemiseksi sekä pienyrityksille joustavia koulutusrakenteita ja -ratkaisuja kartuttamaan osaamista työn ja liiketoiminnan harjoittamisen ohessa.

Toimenpide:

Lisätään elinkeinoelämän, oppilaitosten ja tutkimuslaitosten yhteisiä työelämän tarpeista lähteviä tutkimushankkeita.

Toimenpide:

Edistetään opiskelijoiden valmiuksia kansainvälisen yhteistyön kehittämiseksi ja tiivistämiseksi tarjoamalla enenevässä määrin opintojen yhteydessä mahdollisuuksia osallistua vaihto-ohjelmiin. Kiinnitetään huomiota myös kielikoulutuksen monipuolisuuteen.